

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacsor 452 szám alatt.

Megjelen e lap hetenkint négyszer u. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
{ Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr., negyedszor 4 kr. Hirdetési díj: Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. }
Krajczár osztrák ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, máj. 31-kén 1862.

(H. S.) Tudják-e önök, uraim, hogy nincs művelt magyar ember, mert a legbüszkébb magyar is, mint művelt ember: német!?

Csak csendesen! Ez még nem minden.

Tudják-e önök, hogy a magyar nemes, ha egy szeretetreméltó, bájos és művelt hölgygel kíván házassági frigyre lépni, végre is nincs mit csináljon: kénytelen Bécsbe menni, s egy ilyen után ott nézni körül, mert hiszen otthon itéletnapjáig is kutathat, még se talál egyebet, mint holmi magyar hölgyet, a ki nem lévén bécsi, nem lévén német, tehát eo ipso nem is lehet se szeretetreméltó, se bájos, se művelt!?

Nós hát tudják-e? Nem! Önök épp ellenkező véleményben — helyesebb szóval: meggyőződésben — élnek, s e nézetet az egész művelt világ osztja.

Helyesen, mert a fennebbi két állítás közül az első nem egyéb, mint egy otromba hazugság, a második pedig ikerestvére amannak.

Alig szükség megjegyeznünk, hogy egyik se született a mi „barbár“ kaponyánkban. Oh, nem! mi csak bemutatjuk őket, mint két szörnyeteget, melyek azért vannak világáhozva, hogy az igazságot összerágják, s mérges nyálukkal bekeverve, úgy köpjék a világ szeme közé.

A világ ezért bizonyára nem vakul meg, sőt megbotránkozva ily aljas sértés felett, ki mondja rá igazságos ítéletét: nyomorult rágalom!

Imé, az egésznek magyarázata, a mint követezik:

Több bécsi lap azt mondja, hogy a „Times“ május 22-kén a világműkiállításról hozott cikket, melyben az osztrák osztályról szól; ennek — állítólag — lényeges fordítását adják. A „lényeges“ fordítás pedig így kezdődik:

„Daczára azon nehézségeknek, melyekkel a különböző nemzetiségekből összeállított császári birodalomnak küzdenie kell, az osztrák osztály rendkívüli elismerésre méltó. Bécs abban mint centrum tűnik ki, a hol különféle nemzetiségek egymással érintkezésbe jönnek és egybeolvadnak, s a honnan egy közös civilisatio befolyása árad ki a tartományokra. Kivéve a velenceieket és a többi olaszokat, Ausztria népei socialis barátságban élnek az uralkodó fajjal (herrscheude Race), értelmiségi és erkölcsi tekintetben attól is függnek, még ott is, a hol a politikai pártok egymás ellen harcolnak. Mint finom, művelt ember még a büszke magyar vagy a rakoncátlan cseh is német! A magyar nemes végre is nem tudja, hogy Bécsen kívül, hol keressen magának nőt, s gyermekei számára tanítót és nevelőt, ha nem a németek közt, a kiket megvetni szeretne!“

Olvasunk ez igéket még egyszer, s aztán szóljunk hozzá hidegvérrel, s mérséklettel, a mint illik és legtanácsosabb. Heveskednünk nem szabad; hűlés követhetné. Legfőbb egy cseppet, egyetlen cseppet ejtsünk tintánkba azon vékony szellemi folyadékból, a mit satyrának neveznek. Ennyi szabadságot csak vehetünk mi is magunknak, kivált miután előrekötelezzük magunkat, hogy nem érintjük a függőben levő „kérdéseket“, melyeknek vitatása miatt e pillanathban valamennyi bécsi foederalista lap börtönre s börtönre van ítélve. Miután az alkotmányos, sőt már a nem alkotmányos Ausztriában is kimondott a jogegyenlőség elve, nem tudjuk meghatározni, hogy melyik legyen az a „herrscheude Race“, mely a cikkben említett. Azonban, hogy a fennebbi nézet nem a „Times“ őszinte nézete, hanem a bizonyos „herrscheude Race“ valamely nemes ivadéktól származó rodomantada, erre meg mernénk esküdni; mert hiszen a „Times“ előtt, mely csak közelebről is oly hatalmas cikket bocsáta ki Magyarországról, mind nemzetgazdászati, mind állami jogi és social-politikai viszonyaink a maguk valódi-

ságukban sokkal ismeretesebbek, hogysem oly badarságokban nyilatkozhassék ítélete. Kénytelenek vagyunk — ennek bizonyosságául — ismételni azt, a mi lapunk f. hó 22-diki számában már megjelent, hogy a „Times“ május 13-diki cikkében, mely Dunlop követtségi titkár adatgyűjtése folytán Magyarország földmívelési, s kivált bortermelési jelentékenységet emeli ki, őszintén bevallja, hogy azon küzdelemnek, melyet Magyarország Ausztria ellen szakadatlanul folytatott, roppant eredménye van: az hogy politikai fogalom lett egyszerű földrajzi fogalom helyett. „A magyar kérdést — ugymond a világírú lap — ma itt, nálunk, Angliában, oly jól ismerik, mint bármely más kérdést, s határtalanul jobban, mint a schleswig-holsteinit, mely pedig ugyanazon időben előbb vette figyelmünket igénybe. Tisztelet és rokonszenv tekintetében Magyarország épp oly magas állást foglal el Európa szeme előtt, mintha függetlenségét már kivívta volna“ stb. Tisztában vagyunk tehát a jelen elmékedésünk tárgyát képező Times-beli újabb cikk eredete felől.

Ha e cikket valamelyik bécsi lap londoni levelezője írta volna a „Donau Ztg.“ vagy a „Const. Oest. Ztg.“-ba, eszünkbe se jutott volna talán hozzászólni; mert más értelme, más jelentősége lett volna, azaz, hogy értelme igen, de jelentősége semmi se lett volna, mert hiszen e lapok, mindent elkövetnek a magyar szellem és önérték tiprására, s megretentésére. De lelkünk soha se lesz oly silány, hogy azoktól tanuljon visszaretenni becsületes törekvéseinek, keserű küzdelmeinknek pályaterén.

Nekünk, a kik a Lajthán innen vagyunk (a miért nem búsulunk!) soha se jutott eszünkbe a német népet, mely a Lajthán tul Ausztriában él (a magas műveltségű éjszaki németekről pedig itt szó se lehet) bármilyen módon erkölcsiileg megsérteni, kisebbitni, vagy éppen a semmiségbe lealázni. Mi dolog, hogy még se szűnnek már meg fülünket rágni, s uton útfélen (még Londonban is a világműkiállítás) szívünket mardosni azok, a kiknek mi mit se vétettünk!?

Uram, nemes ivadéka az Ausztriában „uralkodó faj“-nak, ha ön bármily keserű igazságot vágna is szemünk közé, azt mondanók: fájdalom, igaz! s még tán megköszönnök, és javulni sietnénk; de midőn hazugságokkal igyekszik a művelt világ részvétét lankasztani egy nemzet iránt, mely e részvétet becsületes jelleme, műveltség utáni törekvése által érdemelte meg, ezt... ezt bocsássa meg önnek az Isten, ha megbocsátható!

Mi a fennebbi cikkben foglalt állításokra csak a következőket feleljük:

A magyar cultura fejlődésének első korszakában tisztán nemzeti jellemű volt, mert az még Ázsiában veszi kezdetét, azon forrásból, melyből a műveltség az egyiptomiak, persákra s több elenyészett vezér nemzetekről a görögökre, a görögökről a rómaiakra, s úgy szállt a mai Európára. A magyar már Ázsiában önálló polgárisodásnak volt osztályrészese, melyet magával hozott Európába, s jeles történelmünk, Kövály László, igen szépen és igazán jegyzi meg, hogy a mi idegen van rajtunk, az a görög-római cultura maradványa; a mi európai van, azt nem Európa egyes nemzetének (vagy éppen Bécsnek) hanem az összes Európának köszönhetjük, s hogyha valamit átvettünk, azt nem vakon fogadtuk, hanem mint idegen aranyra, saját veretünket ütöttük rá.

Azaz — ha a „nemes ivadék“, ama londoni cikk írója, nem értén — más szavakkal: ha, mint ösztönünkkel fogva műveltségre fogékony nemzet, más nemzetek culturájából valamit elsajátítottunk, azért nem lettünk se görögök, se rómaiak, se olaszok, se francziák, még németek se.

A reformatio korán innen, igen is a német cultura szintén befolyást gyakorolt a miénkre, de ez tisztán vallás-erkölcsi volt, és Éjszaki-Németországból származott, valamint igaz az, hogy a wittem-

bergi egyetemnél valaha egy magyar nemes is volt rector magnificus.

Honnan tehát ama neveltségesség vakmerő állítás, hogy a magyar ember, mint művelt ember, már német!? Nem, uram; legyen meggyőződve, hogy a magyar soha se lesz német, bármily nagy elismeréssel van is e derék, de nem mindig derekak által képviselt nemzet jeles tulajdonai iránt. A magyar még soha se volt más, mint magyar, s ha annyi századokon át, mióta Európába lépett és államot alkotott, még eddig nem akadt oly hatalmas elem, mely magába olvaszsa, immár hát késő!

Menjünk tovább!

A ki ismeri a magyar hölgyek szépségét, műveltségét, s általában magasatos jellemét, azon forró honszerelmet, mely tünder keblüket dagasztja, azon lelkesülést és önfeláldozást, melynek hazánk viszonytagas multjában és jelenében egyiránt oly szép példát adak, a ki tudja, hogy a magyar hölgy mindezen szép tulajdonokkal együtt mily tiszteletreméltó és bájoló erkölcsi lény házi körében, a salonban, a magányban, a nagy világban, mindenütt; az megengedi nekünk, hogy az a dominus frater a „Times“-ban meglehetősen goromba frater, midőn azt mondja, hogy a magyar nemes kénytelen Bécsből hozni magának feleséget, mintha otthon nem találna épp oly szép és művelt hölgyeket. A „herrscheude Race“ nemes ivadéka valóban nem ártana Párison át visszajöttében, az udvariasság tudományából egy pár órát venni — a gaminektól legalább.

Mi nem tudjuk, hogy a Királyhágón tul hány „büszke magyar“ hozott magának nőt Bécsből, s ha ez történt, valjon nem valamennyi magyar hölgy lett-e!?

Annyi bizonyos, hogy a Királyhágón innen élő kitünőbb családok közül egyetlen egyet se tudunk, melynek valamelyik tagja kénytelen lett volna nagy szorultságában Bécsbe menni nő után. Ellenben német urakat tudunk, a kik családainkba házodotak, s attól a perctől fogva a leglelkesebb magyarok lettek, a kiknek szíve, esze- és karjára számíthatunk.

A mi a házi tanítókat és gouvernantokat illeti, azok többnyire éjszaki németek és francziák. Egy pár zongoramestert kivéve, alig akad egy-egy déli német.

A francia nyelv, mely különben Bécsben is a bonne société társalgási nyelve, magasabb körökben idegenekkel szemben már régóta — a német nyelv háttérbeszorításával — társalgási közegül használtatik, s ma-holnap társaskörökben a német szó oly ritka lesz, mint a fehér holló; s a ki azt hiszi, hogy a mult évtized rendszere a germanisatio érdekében szerencsés hódító hadjárat volt, az rettentő módon csalódik; ama kornak csupán administratív — politikai befolyása volt, s a zsiabasztó kábulat akkor se sokáig tartott.

Miért lenne tehát a magyar, mint művelt ember német! Oh vakmerő hazugság!

És miért kellene a magyar nemesnek Bécsből hozni magához méltó feleséget, mintha otthon nem a világ legszebb és legműveltebb hölgyek soruzójából választhatná szíve és élete párját!? Oh otromba sértés, galád hazugság!

A „Times“-beli cikk nem igaz kamarán kelt; mi azt csak újabb adatul vesszük arra, hogy ellenségeink néha mily illoyalisok és tapintatlanok tudnak lenni irányunkban. Több évek óta minden elkövetett irányunkban hasonló s más uton, hogy elidegenítsenek a német nyelvtől. Csoda-e aztán, ha az társadalmunkban végképp háttérbe szorult? Csoda-e, ha a „büszke magyar“ nem hogy germanizálódik, de még csak Bécs felé se tekint — hogy onnan feleséget hozzon magának? Mert ez aztán igazán úgy van.

Mikor szüntök meg már egyszer oly kiméletlenül sérteni becsületes önértékünket, s mardosni saját szívünket. Önhittságtok együgyűekké és lelketlenekké, örvöngéstök vakokká tett. Azt hiszitek, csak

egyed kell kurjantanotok, s az egész világ jóvá hagyja: úgy van, uram, úgy legyen!

Am fujjátok az utolsó ítélet trombitájába, hogy „a magyar: n e m e t!” és a Kárpátok örökkön örökké visszafelelnék: Soha, uram, soha! A világ Ura pedig hittink szent szótában szól hozzánk: „Elj, mert életrevaló vagy! küzdj, mert azért adtam erőt! és bizva bízzál, mert el nem hagylak!”

Szászváros, május 26-án, 1862.

Nyilatkozat.

Tiszelt szerkesztő ur! Szíveskedjék nyilatkozatomat, illetőleg védelmemet a „Herm. Ztg.”-ban folyó május hó 24-én, annak 132-ik számában megjelent hamis vádja ellen, melyet ő, május 22-én a nemzeti universitás nyílt ülésében elmondott egyszerű beszédem ellen emelt, becses lapjában kiadatni.

Mint Szászvárosszéki követe, felszólaltam voít, miszerint a görög-nemeyesült papok részére szakittassék annyi canonica portio, hogy azok állásukhoz képest élhessenek, családjukat tarthassák, és gyermekeiket neveltethessék.

Mintán 1848 óta ezen úgy csak függőben van, felkértem a nemzeti egyetemet, ezt siettetni; bámulva, miszerint a g. n. e. papok mindaddig békétlenségüket el nem vesztve, még mind csak kének, holott hathatósan követelhetnék, hogy végre legfelsőbb helyen, még 1848-ban apr. 3-án meghatározott canonica portiojukhoz juthassanak; felhoztam egyszerű beszédemben, miszerint a hitegetések és ámitgatások idői már lejárván, tényeket kell a népek javára felmutatni, egyebet nem mondtam, s bár igen világosan és érthetően szólottam, félre értett a „H. Ztg.” ismeretes szerkesztője, belekapaszkodott az egyetlen egy magyar személybe, ki oly őszintén ül a zöldasztal legvégén, csak a közjőrt dobogó szívvel és erős akarattal, s gyanúsítja nem csak azt magát, de az egész magyar nemzetet, azt állítván: „die ungarische Freigebigkeit war von jeher grosz auf sächsische Unkosten”, ez valóságos rágalom, és reám csak azért sem érhető, mert magam is királyi földön lakom, házam s kevés földbirtokom is levén Szászvárosban, hol családomból több, mint 150 év előtt letelepedve volt; perze ezt nem tudta Schmidt ur, bizony sokat nem tud az ember, de igazat mondani mégis csak kell tudni, legalább illik.

Egyébiránt Schmidt uron kívül W. követ ur sem értett meg? ki a magyar nyelvet teljesen bírja, kinek én nem úgy feleltem, mint Schmidt ur írja: „er sei übel verstanden, er habe der Universität keinen Vorwurf machen wollen”, én ezt W. követ urnak így mondám szóról szóra: ugyan hogy képes annak, mit mondék, éppen ellenkezőjét hallani, és felfogni? Továbbá igaz az, hogy nem adtam votumot a Bécsbe elküldendő követek megválasztására, elég okom volt azt tenni utasításom rendelete alapján, olyan határozatokhoz, melyek a nemzeti universitás kompetenciáját túlhaladják, pártolólág nem állani; én azért utasításomnak engedelmeskedve, következetes maradtam, s egyenesen csatlakoztam Balamiri követársam által beadott ellenvéleményéhez. Schmidt urnak e szerint kötelessége lett volna átlátni, miszerint szavaznom nem volt szabad, mégis azt írja: „Wir dachten bis her nicht, dass es Jemaudem einfallen könne anzunehmen, dass es ausser der Competenz der Sächsischen Nation, und ihrer Universität liege, eine deputation an ihren Kaiser zu versenden.” Én Schmidt urat valóságos rabuliatának tartom, ki a legegyszerűbb és legigazságosabb mondatot is úgy képes elferdíteni és facsarni, hogy ignotos fallit, stb. Schmidt ur juridikai politikája annyira ment a minap is, hogy egy követnek, mikor az ellenvéleményét román nyelven felolvasta, szakállába is belecsipeszkedett, és a követet lapjában teljesen fotografozta. Schmidt ur hasonlít a természetben a tövisbokrhorz is, mely a köntösöket elszaggatni szereti, csupa passióból, weil er alles, was demselben im Wege steht gern verreiszt. Ha ő urasága a szászvárosi követeket, mert történetesen románok és magyarok, nem szereti, nem rágalmazza őket, hanem más uton mutasson hozzájuk ellenszenvet, ne igazságtalan utakon, a könnyen érthető beszédecskék elferdítésével és facsarásával.

E nyilatkozatom jó rendin első és utolsó, megtámadom ellen, arra kérvén ötlet, lenne jövőre nézve igazságos hozam, mert egyforma és egyenlő igazsággal kell mindenhez lenni, legyen az ember magyar vagy román, vagy akármely más; ellenezetben feljogosítva leszek, magamnak oly védelmet választani, mi kedélyemmel leginkább összhangzani fog.

Isten áldja önt Herr Professor Heinrich Schmidt von Preszburg!! Nagy Ignác, deputatus királybíró.

Déva, május 20. 1862.

A föld.

III. Birtok.

(Vége.)

A szabad zászlós urak, kik ősi törvényeinkben nobiles, barones, primates, optimates, patres, et principes név alatt fordulnak elő, s kik — mint mondók — saját zászlójuk alatt hadasapokat tartottak, valamint a királyok is, tulajdonos szabad rendelkezési joguknál fogva, vitézeiknek, a maguk uradalmakból, a katonaszkodás föltétele alatt földeket adományoztak; mit Kéza Simon így ír meg: „qui servientes Regibus et aliis Regni dominiis ab ipsis penda acquirendo, nobilitatem successu temporis sunt adepti.” Itt van az adomány (donatio) eredete. Az adományos föld hűbéri természeti, mely felett a tulajdonosi jog az adományozónál maradt, s azt az adományos csak birtoklásra és föltétel mellett kapta. Innen van az adományos földnek birtok (possessio, jus possessionarium) neve, mely név az adományos

föld természetét fejezi ki. A birtok ezen hűbéri természetéből származik az, hogy a birtok, megszakadás és nota esetében, a király által adományozott a királyra, a más által adományozott pedig a H. K. I. R. 69. cz. szerint a maga eredeti adományozójára, vagy ennek jogörökösire száll vissza; innen vannak a birtokra vonatkozóbsági törvények is.

Jöllehet a serviensek — kik a nemesség közép osztályát, a lovagrendet képezték — adományos földet birtok, még is a királyság három első századában nem tartoztak vármegyei kormány alá, sem adóval nem tartoztak; mint megtetszik az arany-bulla 3-ik cikkéből: „Item nullam collectam, nec liberos denarios colligi faciemus super praedia servientium”, az 5-ik szerint: „Comites parochiani (főispánok) praedia servientium non discutiant”, a 7-ik szerint: nem a főispán zászlója alatt álltak fel.

A servienseken kívül találjuk még a várjobbágyokat, kik a kiváltságosok harmadik osztályát képezték. A várjobbágyok birtak ugyan bizonyos kiváltsággal Szt. Istvántól az arany-bulla 19. cikké szerint, de mint nevük is mutatja, a vár földből adományoztattak, azért birtokaik felett legalább haláluk utánra, nem rendelkezhetek; mint megtetszik I. István II. K. 35. fejezetéből: mely szerint a szabad rendelkezés a püspöki és vármegyei birtokokban meg nem engedtetik „excepto quod ad episcopatum pertinet et comitatum.”

Verböczi az I. R. 64-ik czim alatt azt mondja, hogy Nagy Lajos előtt mindenki szabadon rendelkezhetett birtokával, vagy más szókkal: hogy az előtt nem volt ősiség; de a mi nem úgy van, mert igaz ugyan, hogy Szt. István a II. K. 35-ik fejezetében a birtok felett szünt meg, mint a tulajdon felett szabad rendelkezési jogot enged; de már Kálmán I. K. 20-ik fejezetében még az oldalsó atyafiak örökösödését is kizárja az atyafiság 2-ik fokán (gradus) túl, kivévén a Szt. István adományait, s örökösnek a királyt rendeli.

Ezen megszorítást a serviensek nem szívelhetvén, kivívják az arany-bulla 4-ik cikkében, Szt. Istvántól nyert szabadabb rendelkezési joguk visszaadását, miszerint ha a serviensek fia nincs, birtokának $\frac{1}{4}$ -ed részét leányának hagyván, $\frac{3}{4}$ részről rendelkezessék, s ha nem rendelkezik legközelebb álló atyafia örökösödék, s a király csak akkor, ha a serviens sem nem rendelkezett, sem atyafia nincs.

Ezen szabad rendelkezési jogot megint megszorítja az 1267-beli 9. t. cz. mert azt csak a pénzzel vásárolt jókra terjeszti ki; az ősiekről ellenben tisztán meghatározza, hogy azok szálljanak az atyafikra: „Item si aliquis ex nobilibus (már többé a serviens is jobbágycastri nem fordul elő) in exercitu mortuus fuerit, possessiones istius quocumque acquisitae (possessio acquisita törvényeinkben adományos birtokot jelent) ad manus regis non devolvantur, sed cognatis vel generationi suae remaneant; emittitae vero cuiusque in vita conferre voluerit, relinquuntur” (Kováchich vest. com.) Ha meggondoljuk, hogy ezen engedély a báborban elesett nemeknek jutalmaként adatik, úgy azt kell következtetnünk, hogy akkor a birtok oly forma megszorítás alatt volt, minőt Kálmánál látnak, annyival is inkább, mert III. Endre alatt 1291-ben megint törvényt hoznak a birtok feletti szabadabb rendelkezési jog biztosítására: „Item concessimus, quod si quis nobilium sine haerede decesserit, possessiones sic decedentis haereditariae, emittitae, et etiam acquisitae nullatenus debeant confiscari; sed idem decedens propinquis suis, aut alieni propinquorum suorum, sem uxori, vel etiam Ecclesiae pro remedio animae suae legare in morte, vel conferre in vita cuiusque habeat facultatem.” Mi ezen t. cikkben találunk a legáltalánosabb rendelkezési jogot. De már az 1293-beli 75. t. cz. megint föleleveníti a fiskus örökösödési jogát a birtokban, megszakadás esetében: „Item si quis nobilis sine haerede masculino ab hac lege decesserit, ejus possessiones de jure ad manus regis sunt devolvendae, tunc jus (leány negyed) ratione filialis filiae, vel sorori ejusdem decessi, eidem filiabus et sororibus cum possessione in uno loco, et in uno ambitu debet extradari perpetuo possidendum” (Kováchich vest. com.)

Nem mondhatjuk hát, hogy az ősiség 1351-ben Nagy Lajos alatt hozott be legelőbb; mert mint látók, az a birtok természetében fektött eleitől óta; csak hogy az előtt a birtok feletti rendelkezési jogot a törvény hol tágitotta, hol szorította. Nagy Lajos egyebet nem tett, mint azt, hogy a midőn az arany-bullát megerősíti, annak az előtt törvény által eltörölt 4-ik cikkét, miszerint a birtokos, fin örökös nem létében birtoka $\frac{3}{4}$ -ed részéről rendelkezhetett, megint eltörli.

A birtok hűbéri természetéből azt lehetne következtetni, hogy azt az adományozó mint tulajdonos mikor tetszik visszaveheti. Ezt nem teheti egy felsőbb okból, mert a legelső tulajdonosi jog a nemzet egyeteme mellett áll, s a nemzet nem teheti, hogy a családok birtokait ne biztosítsa, s a fejedelmi jogok is a nemzetül erednek: de gondoskodott is arról a törvény; mert az egész családnak — kik egymással vérségi és osztályos összeköttetésben állanak — a családi birtok felett mint egy tulajdonosi jogot ad, honnan, ha a család tagjai bele egyeznek, ellehet adni a birtokot hazafinak királyi helybenhagyás nélkül, s a fiskus örökösödése mind addig alszik, míg a megszakadó (ultimus deficiens) elő nem áll (H. K. I. R. 64. 65 cz.) Ezen elvből foly ki a 24. cz. is, miszerint a notán, vagy megszakadón fiskusra szállott birtokot nem királyi jog, hanem a megszakadás és nota esete megnevezése mellett ezen czim alatt lehet eladományozni. Ezen mintegy tulajdonosi jogát az összes családnak, a szerző az általa szerzett jókra nézve egyedül bírja, s az általa szerzett birtok az ő kezében mint egy tulajdonnak tekintetik (H. K. I. R. 5. 57.) „et dicitur peculium quasi proprium et privatum bonum”, a honnan a szerző szabad rendelkezési jogát.

Ha már a birtok és a tulajdon természetének fejtegetésében vagyunk, s elmondtuk, hogy az ország területe meg a királyság harmadik századában sem volt vármegyékre osztva, hanem a vármegyék csak mint szigetek tűntek fel az ország területén; ellenben ma látjuk, hogy az egész ország, a székelyföldet, s némely kiváltságos földdarabokat kivéve vármegyéből áll, s a vármegyék birtokokra oszla-

nak, fedezzük fel ezen nagy változás forrását. Ez nem egyszerre történt; hanem az országra jött sok csapás, minő volt a mongol stb. pusztítás, a gyakori szomorú magyar nota, a tulajdonok eluraltatódását is gyakran maga után huzta; az ilyen megrült tulajdonra vagy a király, vagy más kezét tett; a király egynek vagy másnak eladományolta azokat, más pedig adománylevelet kért arra; de a tulajdonos urak is, leginkább a király védelmiért adományleveleket keddtek tulajdonaikra venni, mint sokan a székelyek közül is tettek. Már mihelyt egy tulajdon a királyi adományon áment, eredeti természetét legottan elvesztette, s abból birtok lett; de a megyei rendszer is fejlődni kezdvén, s az adózás I. Károly alatt a nemesség jobbágyaira is kiterjedvén, az ilyen birtokká változott földek előbb a kisebb, később nagyobb darabok is, részint a védelem szükségéből önként, részint pedig az adományozó király akaratajából a közelebb eső vármegyékhez ragadtak. Így nőttek ki magukat a vármegyék tulajdonból lett birtokokból, így fogytak el a tulajdonok apránként, úgy, hogy már nem a vármegyék voltak szigetek az országtérleten, hanem a szabad uradalmak lettek azzá; végre, a melyek még megmaradtak volt, azok is az önállásra képtelenné válva, beolvadtak a vármegyékbe, vagy éppen törvény által eltöröltettek; minek könnyebb megértése végett ide írom az 1599-beli megyei martius 21-ki 30-ik t. cikket: „Találtuk volt meg Felsegedet könyörgéstünkkel, hogy Bocskai István uram, és Püspök uram jóságja ilyen derék (nagy) szükségünk idején semmit sem akarna kezünkbe contribuíni, ez okon: mert Barónatuságok volna; és kívántuk, hogy az ő jószágok is instar altorum mind az adót megadják, mind pedig velünk mindenben egyenlő terhet viseljenek... mely Barónatuságokat, és immunitásokat akkorbeli fejedelmünkől is kívánunk, hogy meg ne tartasson, hogy így mindenkiben egyenlő terhet viselvén, a közönséges szükségre alkalmas-bak lehessünk.”

A mint (legalább mi) tudjuk, az ősiség eltörlésének szükségét legelőbb Széchenyi István gróf tette politikai dogmává a „Hitel”-ben. Ezen dogma csak hamar átment a nemzet hitébe, s ezélt értünk: mert az ősiség el van törölve. Nagy merészség kimondani — miután oly nagy tekintélyek az ősiség eltörlését országos szükségnek állították fel — de én mégis kimondom: hogy a magyar nemzetet nagyobb csapás nem érthette, mint az ősiségnek eltörlése, és a váltó jognak a földbirtokosokra behozatala, míg egy országos bank, más intézmények, s még el nem ért bizonyos állapotra jutás által valószínűvé nem vált az: hogy ha az egyik hazafi földbirtokát eladja, vagy elvesztegeti, más hazafi veszi meg azt. A kár már is tömörked: az ország legszebb uradalmi idegenek, s külföldről éppen az ősiség eltörlése következtében beözönlött zsidók kezébe került, kik úgy tekintik Magyarországot, mint egykor a spanyolok Kubát. A baj tömörked, kivált mióta az ősiségi patens szabad mezőt nyitott az idegeneknek, a hazafiak ki vannak ürítve, egy része könnymel ség őli, mindnyája a rendszer miatt, s így a földvédelem szerfelett bajos. Ha van országos szükség, a földbirtok megmentése a legnagyobb. Ha nincs az akademiának palotája, lehet később, de azon föld, mely idegenek kezébe kerül, ki van vágva Magyarországból. Kiknek még anyagi erő van kezükben, gondolkozzanak módokról a haza föld megmentésére, mert mondom, s újra mondom, hogy ez a legnagyobb szükség. Addig pedig azt hiszem, hogy elmondhatom: hogy az ősiség Magyarországon el van ugyan törölve, de csak a hazafiak közt; de azon törvényeink, melyek Magyarországot földet a nemzetnek — mint ennek kirekesztő tulajdonát biztosítják, s a hazafit a földbirtoknak Magyarországon idegenektől visszacszerzésére feljogosítják — törvény által nincsenek eltörölve.

Őök pedig uraim és asszonyaim! kik ősi földbirtokait — melyeket ősök vérről vagy szorgalommal szereztek, s századokon keresztül híven megtartották — könnyelműleg elvesztegetik, idegeneknek eladják — tudják meg, hogy hon ellen vétkeznek *).

Háromszék, május 25. 1862.

Orbai székbe Kovásznára újból beköszöntött a katonai executio, a félévi adót felszedendő. Jöllehet, hogy az alkotmányos rendszerben a nép által megszavazott $\frac{1}{4}$ -ad rész adó — melyből egy rész az állam-pénztárba foly be — jelen alkalommal a félévi adóba mindenkitől betudandó: mindazonáltal bajosan biheti, hogy a most uralgó pénzürlke miatt a karhatalom is babér-koszorút tudjon aratni.

Örömmel tudatjuk a t. olvasó közönséggel, miszerint Orbai székben egy gyógyszerár létrehozatalára van kilátás. Vajha az üdvös fáradozás mehozna a kellő eredményt, és valamiképp biztosítani lehetne annak állandó fennállhatását!! Ekkor aztán nem lenne kénytelen a szegény orbai széki nép a 3—4 mérföld távolságra fekvő S. Sz. György, vagy K. Várárhelyre küldeni a halálkapujához közel álló beteg számára, a ki néha az orvosság birtelen meg nem érkezése miatt, bucsút kell hogy vegyen az ezer örömmel és bajokkal kinálkozó rövid földi élet pályájától; mert azt csak ugyan nem követelhetni, hogy Kovásznán lakó B. orvos ur mindennemű gyógyszerrel ellássa a betegeket.

Nem kevésbé örömdetes azon körülmény is, miképp a kovásznai híres „pokolsára” a dr. Szabó kedvencz fürdőhelye már ki van takarítva, a körülötte levő fürdőszobák pedig jobb karba hozták, és kényelmesebben ellátva, mint

* A civilisatio összehozta most inkább, mint valaha az emberiséget, s mint a pénznek, úgy a birtoknak is élelnekbe forgalmat lát a népek közt. A magyar intézmény már évszázadok óta nem volt elfogult a nemzeti jog kérdésben, nem félt az idegenlőt, hanem honfuitási törvényei s szabad intézményeinek élvezete által hazafitá plántálta át az idegent. Minden álladalm hozott polgárosítási törvényt, nekünk is van olyan, s mi is szívesen mondunk honfuitásunknak minden bármely más hazafitást, ki a már létező, de még jobban szabályozandó honfuitási törvényeknek megfelel. Hiszik, hogy érdemes munkatársunk is úgy érti ezt, s nem ellenszenvet a honfuitott idegenekkel, sőt egy codicillat országgyűlési iradatának hiszi, hogy a honfuitási törvények még szabályosabb s korszerűbbekké tétessenek. Szerk.

voltak eddigéig. A mint halljuk, már több hűléses és más betegségben sínlódó vendégek érkeztek meg e fürdő jótékonyágát igénybe veendők. G.

KÜLÖNFÉLÉK.

Egy levélben azon panaszt olvassuk, hogy a vagyonbátorság Kolozs megyében gyenge lábon áll; kisebb nagyobb tolvajságok és gyújtogatások napi rendben vannak. — Több felhozott példa közül, különösen kiemeltetik két eset. Az első körülmélet kebeleztet Ajton helységében egyik birtokosnak magtárát felverték betöréssel; az ellopott gabonát megkapták egy embernél; ez embert befogták, de rövid idő múlva a megyei börtönből szabadon bocsátották, s az most felemelt fővel jár fel s alá, s neveti magában, hogy a birtokos ur csak mégis kárával maradt. A másik eset ez. A felső kerületi újonnan kinevezett alispán erősen kezdve nyomozni a magyar-sárdi több rendbeli erdőgyújtások körülményeit, nyomára akadt a tetteseknek, s egyet közülük — a ki iránt meg volt bizonyosodva — be is küldött a megye börtönébe; azonban pár nap múlva ez is hazabocsátották, a mi igen rossz benyomást tett stb. stb. A szolgabírák minden semmiséget Kolozsvárra utasítják a panaszolókat, szabadkozván, hogy nincs hatáskörük. Csapán az igényelhet elismerést, hogy az administrator ur a Kolozsvárról Bács felé vezetett országúton erősen dolgoztat stb. A többi majd máskor!

Kővárvidéke minden magyar hatóságok közt egyedül bírja azon szerencsét, hogy eredetileg választott bizottságai pár hét előtt rendes ülést megtartott, honnan fel is irt ó felségéhez, hogy a többi megyék megszűntetett bizottságai is állítsanak vissza, s ő felsége hivatná össze Pestre az országgyűlést. Az ott áttartott helytartó ó nmlga megtekintvén a bizottsági ülés jegyzőkönyvét üdvözli Kővárvidéket, mint egyedül alkotmányos állásában maradtatott megyét. A gyűlésről közelebbről részletebben.

Rajka Péter, jeles gépészünket azon csapás érte, hogy neje, Gelei Katalin, élete 50 dik s boldogító házassági frigyük 22-dik évében elhunyt.

A „Donan Ztg.” a „Pesti Hírlök”-ről azt mondja, hogy Victor Emanuel és az olaszegység mellett rajong s nem monarchista, a „P. H.” mely pedig minden számában az ellenkezőt tanúsítja, néha a megvetés oly hangján szolván Olaszország királyáról és Garibaldi tábornokról, hogy az ember azt hinné, mikép a legbitványabb utonállókrol van szó. Így fizet, lám, a halálatlan „D. Ztg.” a „P. H.” szolgálatiért!

Megjelent a „Budapesti szemle” XLVI. és XLVII. füzeté szokott érdekes tartalommal; vajha e tudományos fejlődésünkre nézve oly fontos vállalat egy valamennyire művelt család könyvtárából se hiányzanék! De mit kívánunk: vajjon hányadik élhető ház az, mely könyvtárcaiskával bírva, mely ne tartaná elének évenként egy naptárt megszerezni, melynek üres lapjaira cselédje kiadott bérét feljegyezgesse? Még mulatott irodalmunk is bővebb részvétet, nagyobb terjedést követel, tudományos irodalmunknak pedig választott közönsége is igen kevésre megy. A „B. szemle” mostani két füzetének tartalma: I. Machiavelli és Montesquieu, báró Kemény Gáborról. II. Az 1817 ki inség és éhhalál Erdélyben, id. gr. Teleki Domokostól. III. Zich Mihály, Guter Teofil után. IV. Éle Árpád fiaga? Botka Tivadartól. V. Socialismus et communismus rendszerei, Kancz Gyulától. VI. Ujabb adalék a török uralom történetéhez, Szilágyi Sándortól. VII. Oroszország jelen belviszonyai, Reviczki Szervetől. VIII. Magyar tud. akadémia, Cs. A. IX. Irodalmi szemle. X. Hazai könyvészet.

Az „Álfuld” szerint Aradra angolok érkeztek, a kik az arad-szebeni vasútvonal irányát, s építésének ügyét tanulmányozzák.

Bécsi lapok azon birt hozzák, hogy a provisorium hivatalnokainak le kellend tenni az esküt a február 26-diki patensre.

Bukarestben 73 osztrák alattvaló mondott le ausztriai polgárgáról s Romániában honosítottá magát.

A jövedelmi adó tervezett felemelése 10%-ra — írja a P. N. bécsi levelezője — élénk vita tárgyát képezi, és e vitában a bürze már is kinyilatkoztatta véleményét, mert az agio ismét 31%-on fölül áll. A külföld t. i., mely a kezében lévő osztrák papiroktól nem akar 5%-ot helyett csak 4 1/2%-ot huzni, nagyban küldi ide e papirokat, és vagy szűstöt, vagy külföldi váltókat viszen ki helyette, a mi természetesen az agiot felrugtatja. Egyébiránt e rendszabály következményei egyelőre megmérhetlenek. A takarékpénztárak p., melyek fekvő jöszágokra kiadott tőkéktől az uzsoratórvények szerint csak 5%-ot kaphatnak, betevőiknek pedig 4 1/2%-ot adnak, azon esetre, ha a jövedelmi adó 10%-re emellettik, azaz, ha 5 frttól 1/2 frtot kell fizetni, magok is csak 4 1/2 frtot fognak kapni, és így — a kezelési költség fedezésére — kénytelenek lesznek a betevőknek 4 1/2%-nél kevesebbet fizetni ezentúl, és már ezen egyetlen egy következményt is ezen megzen megfogják érezni. A Reichsrath azért szavazta arra, hogy a jövedelmi adó ne 7%-re, miként Plener ur akarta, hanem 10%-re emeltesse, mert a földadó felemelést nélkülözhetővé akarván tenni; de vajjon ki kezkesedik arról, hogy a kormány elfogadván ugyan a magasabb jövedelmi adót, nem fogja-e egyszersmind a földadó felemelést is fentartani, — föltéve, hogy a ruthenek capacitálhatók, különben az alsóház — határozásra nem képes. Ugyanis pénzügyi tárgyalásban a ruthenek csak azon feltétel alatt vesznek részt, hogy a földadó nem fog felemeltetni. Ha ez történnék, a ruthenek kilépnek; számuk 11; a pénzügyi vitákban most mindössze 108 követ szavaz: a határozat-képességi minimum pedig 100; ha már most 108 közül 11 kilépne, Riese Ádám szerint maradna 97, a mi határozat-hozásra nem elegendő, quod erat demonstrandum!

Renz Lipcsében május 18-án egy nagy versenyt rendezett gyalog, lóháton és kocsiokon. Ez alkalommal leg-

feltünőbb volt a kocsiverseny, mely, még miután már bevégeződött is, roppant izgalmat hagyott hátra a nézőkben. Miután a győző Loisetie mulóvar ellenfelét több lóhosszával megverve a célhoz ért, nem bírta lovait sebes futásukban visszatartóztatni, melyek még azután is kétszer háromszor körül futották a nagykort. Erélyes gyeplő tartására sem állapodtak meg a neki szajlajult lovak, s Loisetie orias ereje dacára, midőn a gyeplőszár kezét véresre vagdálá, már-már maga is kétkedni kezdett további kitartásában és végre segélyért kiáltott. A feltartóztatási kísérletek nem vezettek eredményhez, s Loisetie nem látott egyéb menekvést, mint a kocsirol leugrani, mi a nézők nagy tetszés zaja közt meg is történt. Azonban a lovak tovább robogtak; — hiába állították föl sövény-gátakat, a lovak a kocsiával ezeken is keresztül törtek. Most a helyzet a nézőkre is aggasztó kezdett lenni, s a közönség ülőhelyeirel már-már gyorsan hátrálni kezdett, midőn egyszerre egy fiatal amerikai az első helyről a pályaterre ugrott és egyik kezével az egyik ló hederébe kapaszkodva, magát néhány lépésre huzcolni engedte, másik szabad kezével a másik ló kantárszárát ragadta meg, s így a bősztült állatokat egyszerre vissza rántotta és megállította. Képzeltetni a roppant közönség tomboló tetszésviharát, mellyel a fiatal hőst elborította. Renz lekötöztetett üdvözléssel köszönte meg bátor segítségét.

Érdekes rajzokat kapott e napokban a „P. N.” szerkesztősége Konstantinupolyban élő Kun Bertalan hazánkfiától, ki ottani nemzeti emlékeink körül nem csekély érdemeket szerzett magának. E rajzok öt lapot foglalnak el, s elseje a galatai, egykor jésuita, most sz. Benua templom ábrázolása, mely előtt azon márvány lap látható, mely alatt I. Rákóczi Ferenc hamvai pihennek. Ugyane képen látható az oltártól jobbra a falba berakva azon márványtábla, mely Zrínyi Flóra hamvait jelöli. A második rajz a Rákóczi sírját fedő márványlapnak részletes rajzát, a harmadik Tökölyi Imrénék nikodemiai nyughelyét, s a negyedik a konstantinupolyi új magyar sírkertet tünteti elő. E rajzokat Emich Gusztáv fogja kiadni jövő évi nagy naptárában.

Grátz és környékén f. hó 23-dikán nagy felhőszakadás volt, mely alkalomkor a villám valami 20-szor ütött le a városba, de nem gyújtott s nem is sértett meg senkit.

Bécsben, Geroldnál, — mint az „U. N.” bécsi levelezője értesít — magyar nyelven irt röpirat jelent meg, melynek jövedelme a Széchenyi-emléket illeti. A röpirat címe: „A magyar nemzeti politika helyes iránya.” A mű szerzője — ugyan e levelező szerint — magas rangú, s Bécsben azt hiszik, hogy e röpirat nem sokára német nyelven is megjelenik.

Hülseman, washingtoni osztrák követhez néhány héttel ezelőtt gr. Schweinitz-Crain név alatt egy fiatal ember jött és iratokat mutatott elő, melyekből kitűnt, hogy egy osztrák főherceg hadsége és szabadságjót nyert az amerikai harcban való részvételre. A követ a fiatal embert az elnök és miniszterekhez bevezet és közbenjárására a tisztí törzskarhoz lön beosztva. Ez alkalmazásban nagy háztartást vitt, fényes lakomát adott, melyben tábornokok, követelek és a leg főbb tekintélyek vettek részt, és Hülseman utól 16,000 dollárra szóló zálog-levelet csakart ki, melyre jelentékeny kölcsönt vett fel. A legutóbbi gőzzel jött hírek azonban arról győzték meg az osztrák követet, hogy csalóval van dolga; el akarták fogni, de ekkor már megszökött volt, hagyván maga után temérdek adósságot.

Pest legidősb férfja, a keresepi uton lakó Kovács László, ki a szegény-ápoló intézettől nyugdíjat huz, néhány nap előtt 112-ik születés napját ülte meg. Nagy életkora dacára Kovács László folyvást jó egészségnek örvend s hónapokint maga megy nyugdíjáért a szegény-ápoló intézet pénztárába a Redout-épületbe.

Hartman Dávid birhédit rabló, ki, mint most bebizonyosodott, a tavaly Pócs-Petriben történt rablás vezetője volt elfogtatván, a mult hét elején a szabolesi megyeházába kísértetett. E rabló fia egy saját-kazinczi jómódu izraelitának, szép tehetséggel bír, kit azonban a kalandos élet utáni vágy vegre a bűn ösvényére vezetett. Két rablótársa, kiket vele egyidejűleg fogtak el Fogaras vidékén, ismét megszökött; mit annál inkább lehet sajnálni, mert Hartman valamás szerint, a corpus delicti kezei között van. Megemlítsere méltó, hogy ama rablás bűntársai, kik eddig mindent bevallottak, sőt a tett körülményeit is részletesen elősorolták, a mint a folygysze elé állították, minden vallomáukat visszavették.

Fiuméből rendtelenségekről értesítik a „Lloyd”-ot. Midőn a Fiummemege részéről a grobniki zászlószételésre kiküldött menet maj. 25-én este Fiuméba visszatért, kihágások történtek. Stroszmayer püspököt és kísérőit bántalmazták s kövekkel dobálták. A rendet katonaság állította helyre. A fiumei tanács maj. 26-án félfüggesztesett.

Nyilvános köszönet.

Melyszerint alóliit maga s birtokos társai nevében nyilvános köszönetet mond ns. Belő Szolnokvármegye helyettes főispánjának mlt. Pataki Dániel urnak, a közelebbi évek lefolyása alatt a volt beszerzői es. kir. urbéri törvényeszek tárgyalásai és intézkedései útján, már csak a tagok kiszakasztatására juttatott árpástói commassatio körül tett tapintatos eljárásáért; mert akkor, midőn más hasonló esetnél katonai erőnek alkalmazása is volt szükséges a zavarosban halászni szeretők lecsalítására, itt Árpástón a méltóságos helyettes főispán ur intézkedései következtében 16 órai bebörtönöztetése azoknak, kik a mérnökök fenyegetéseikkel illeték, s kik a kihatóság juttatott commassatiót zavarni igyekeztek, elég volt arra, hogy a commassatio üdvöz voltárol meggyőzze a rozsz tanácsok által félrevezetetteket, kik kihatóság tagjaikkal jelenleg tökéletesen megnyugodva lévén, elismerni kéntelenek, minő hibát követének el akkor, midőn a rozsz tanácsadókra hallgatnak; ezzel ujabbban is bebizonyította helyettes főispán ur azt, hogy valamint ez előtt, ugy most is tappintatos erély és tevékenység ura. Árpástó, május 22. 1862.

Mózsa Sándor.

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. A „P. Lloyd”-ot Bécsből Metternich hercegnek a francia kormány római politikájáról szóló s nagy aggodalmat keltett tudósításáról értesítik. E szerint a tuileriák kabinetje Rómába ultimatumot küld, melynek fogadtatása határoz a további lépések felett. Miután a római udvar bízhetőleg most sem fog engedni, a francia kormány kivonja csapatait Rómából s Civitavecchiában összpontosítandja. A római kérdés ezen új fordulatával, ugy látszik kapcsolatban áll II. Ferenc királynak más tartózkodási helyre készüldése.

A „Gazette de France” írja: A szent szék következő tartalmu jegyzéket intézett a tuileriák kabinetjéhez: „Tüntetéseket a pápai kormány saját erejével is el fogna nyomni. Ha a francia kormány ezt akadályozni akarván, a pápa nyíltan kijelenti, hogy többé nem érzi magát szabadnak, s Rómát elfogja hagyni. Azon esetre, ha elutasítását gátolni akarnák, egy püspök, kinek nevét egyedül IX. Pius tudja, meg van bízva, hogy az egész keresztény világ előtt fejtsze fel a pápa helyzetét.” A fennebbi közlemény, ha való, arra mutat, hogy ő szentsége saját alattvalóinak Victor Emanuel király érdekében szándékolt tüntetése miatt aggódik.

Olaszország. Turin, maj. 23. A bresciai és bergamoi eseményekre vonatkozva írja az „Italia”, hogy Garibaldi nevét szándékosan tolják előtérbe, hogy a hadjárat tervezőinek ez által büntelenséget biztosítsanak. Garibaldi azonban, hogy mindennek véget vessen, vissza fog vonulni Caprerába. Ratazzi miniszteriuma szilárdul áll; a lelépéséről szállongó hírek alaptalanok. Ugyanazon lap közli Garibaldi Bresciában tartott beszédét, mely szerinte, a lapok és távirati tudósítások által szándékos ferdtésekkel volt közölve. A caprerai hős így szól a néphez: „Köszönöm a számomra készített fogadtatást. Örülök, hogy köztetek lehetek. Sokan tudják közületek, hogy maj. 15-ke Brescia örömnapja. Nullo ezredes elfogatását tudjátok. Elfogták, mert azt hitték, hogy a Mazzini pártához tartozik. Ez hazugság. Nullo az olasz függetlenség első katonáinak egyike volt. A ki azt állítja, hogy mazzinista, az hazudik. Mindenki tudja ezt. Ő életét kockáztatta Olaszország- és annak királyáért. Nullo-nak ismét szabaddá kell lennie. ... Maradjatok nyugodtan! Én fogok közbenjárni. Nagyon fájlaltam volna, ha egészségi állapotom miatt ma nem lehettem volna köztetek. ... látom, hogy az eső folyvást esik, s így nem akarok benneteket tovább tartóztatni. Isten veletek!” A nép folyvást kiáltozván: „Éljen Garibaldi! Mi Nullo szabadon bocsátását akarjuk!” Ismét megjelent Garibaldi és így szólott: „Igazatok van, midőn a vitéz Nullo ezredes szabadon bocsátását kívánjátok. Ez megis fog történni, ugy hiszem. Ti vitéz nép vagytok, de a ki vitéz, az nyugodt is. Ne zajongjatok! Most esik az eső: legjobb ha haza mentek. Isten veletek.

A „Sch. Corr.” szerint Garibaldi mindenesetre egyetértett a meghiusult hadjárat tervezőivel, de tartózkodott minden tetleges közreműködéstől. A kormány ugy látszik, felhagyott azon szándékával, hogy a legterheltebbeket a senatus elébe állítsa, miután erre nem érzi magát elég erősnek. Garibaldi Trescorréban a király segédtisztjének becsület-szavát adta, hogy a kormány engedélye nélkül semmire sem fog vállalkozni. Turinban azon hír kering, hogy a király június 1-én az alkotmány ünnepélyére a bergamoi és bresciai eseményekben résztvetteknek általános amnestiát adand. A római kérdés gyorsan halad. Hugues tábornok kijelenté, hogy a francia csapatok ezentúl az olaszokkal egyesülten fognak harcolni a felkelők ellen. Turinban azon nézet mindinkább terjed, hogy a francziák Maritima és Campagna tartományokat legközelebb kiűrik s csak Róma és környéke megszállására fognak szorítkozni. Ő szentsége fenyegetőztetését, hogy el fog utazni, csak Franciaország ellen intézett ijesztésnek tartják annyival is inkább, mert a szent atya egészségi állapota lehetlenné teszi a tengereni hosszabb utazást.

Németország. Berlin, maj. 26. A „Berl. A. Ztg.” hiteles forrás után írja, hogy a kurhesseni választó fejedelem, a porosz királyhoz intézett levelében, a Willisen tábornok személyében ő felségén elküvetett sértés miatt elégtételt ajánlott, és a jeleneten jelen volt két miniszter elbocsátását igérte. Ugy látszik, hogy Poroszország tevékenységének ennek folytán szűnetnek kell beállni. Poroszország követeléseit e szerint alakilag teljesítve volnának; a választási rendelet félfüggesztes, az 1831-iki alkotmány visszaállítása, s az alkotmányos tan értelemben felelős miniszterek elbocsátása, legalább erre mutatnak. Hogy Poroszország nem követelt többet, az az ő hibája. Még kettőt kellett volna kívánnia: 1) Az 1849-iki választási törvények elismerését. 2) A jelenlegi miniszteriumnak olyan általi helyettesítését mely kezeséget nyújthat az iránt, hogy nem lesz rövid idő alatt Poroszországellenes. A szövetségi törvény bettli által az ügy elintézve még nincsen, s az alaki kielégítés épp oly rozsz vért fog okozni Poroszország ellenéinél, mint a követelések szigorú teljesítése. Vajha a kormány végre azon meggyőződésre jutna, hogy ereje csak a saját népével való egyetértésben, csak abban áll, hogy a valódi közvéleményhez csatlakozván, azt vezetni és kormányozni képes legyen.

Bécsi hírek szerint a választó fejedelem ausztriai császár ő felségéhez is intézett egy bibliai stílusban szerkesztett levelet, melyben ő felsége, több ismeretes nyugati királyságra hivatkozva, oltalomért esedezik.

Oroszország. Varsó, május 24. Régi idő óta a lefolyó hét az első, mely alatt semmi kellemetlen esemény nem zavarta az itteni állapotok jobb fejlődését. A rendőrség visszavonult a templomokból, s az óta nem volt újabb összestűzés. A kormány az itteni municipalitást május 27-re hívta össze, s e testület politikailag compromittált s hazamosb idő óta fogva tartott tagjainak is megengedte, hogy székeiket elfoglalhassák. Ezen intézkedésekhez nagy reményeket kötnek, melyeknek teljesültét mindenki óhajja várja.

